

ASLA
INFORMATION
31:1 2005

Innehåll

ASLA:s styrelse.....	2
Forskning och undervisning vid Tolks- och översättarinstitutet, Stockholms universitet.....	3
Inbjudan till höstsymposiet i Växjö...17	
Kalendarium.....	18
Anvisningar för bidrag till ASLA- Information	29

*

Från redaktionen

Detta är den andra elektroniska utgåvan av ASLA-Information. Numret innehåller en presentation av verksamheten vid TÖI, Tolks- och översättarinstitutet, vid Stockholms universitet. Institutet – och översättning som vetenskapsområde – är ett intressant exempel på hur forskning kan växa fram och utvecklas kring

en utpräglad praktikinriktad verksamhet. Artikeln visar också hur utbildningen utvecklas och bärs upp av den forskning som bedrivs. Ett fruktbart, och nödvändigt, växelspel mellan tillämpning och vetenskap alltså! Trevlig sommarläsning!

AILA 2005 går inom kort av stapeln i Masidon, USA. Se vidare kalendariet. Glöm heller inte ASLA:s höstsymposium som i år äger rum i Växjö 10–11 november. Inbjudan bifogas i detta nummer. Jag vill också uppmana den som ännu inte gjort det att anmäla sig till ASLA:s e-postlista för medlemmar. Information om detta finns på hemsidan (www.nordiska.su.se/asla). Det går också bra att skicka ett e-brev till undertecknad.

Värva gärna flera medlemmar! Vårt postgirokonto är 403286-8. Medlemsåret är detsamma som ASLA:s budgetår och löper från den 1 juli till den 30 juni. Årsavgiften på 200 kr (250 kr vid utlandsbetalningar) täcker ASLA:s årsbok, två nummer (varav ett elektroniskt) av ASLA-Information, samt AILA:s årsbok AILA Review. Rabatt på avgifter för konferenser ordnade av AILA och ASLA erhålls vanligen också.

*Anna-Malin Karlsson
Institutionen för nordiska språk,
Stockholms universitet
106 91 Stockholm
tel: 08-16 25 99, fax: 08-15 85 33
e-post: anna-malin.karlsson@nordiska.su.se*

ASLA:s STYRELSE

Ordförande	Eva Larsson-Ringqvist Inst. för humaniora Växjö universitet 351 95 Växjö tel. 0470-70 85 37 e-post: Eva.Larsson-Ringqvist@vxu.se
Vice ordförande	Monica Haglund-Dragic Tyska institutionen Göteborgs universitet Box 200, 405 30 Göteborg tel. 031-773 45 95 e-post: Monica.Haglund-Dragic@tyska.gu.se
Sekreterare, redaktör för ASLA-Information samt ansvarig för hemsidan	Anna-Malin Karlsson Institutionen för nordiska språk Stockholms universitet 106 91 Stockholm tel. 08-16 25 99 e-post: anna-malin.karlsson @nordiska.su.se
Kassör	Beatriz Dorriots Institutionen för lingvistik Göteborgs universitet Box 200, 405 30 GÖTEBORG tel. 031-773 44 79 e-post: Beatrice@ling.gu.se
Ansvarig för skrift- serien	Marie Nelson, Uppsala e-post: marie.nelson@nordiska.uu.se
Övriga ledamöter	Birgitta Englund Dimitrova, Stockholm Jarmo Lainio, Västerås Ulf Norberg, Uppsala Carita Paradis, Lund Christine Räisänen, Göteborg

Forskning och undervisning vid Tolk- och översättarinstitutet, Stockholms universitet

Yvonne Lindqvist
Birgitta Englund Dimitrova
Mats Larsson
Gerd Mattsson
Christine Lalander

Antalet utbildningar med inriktning mot tolkning och/eller översättning har ökat kraftigt de senaste decennierna, både i Sverige och internationellt. För Sveriges del beror utvecklingen på ett antal samverkande faktorer. Några exempel är Sveriges inträde i EU, den ökade migrationen, den allt mer omfattande flerspråkigheten i det svenska samhället och den växande uppmärksamheten kring dövas och hörselskadades situation. Även minoritetsspråkens lagstadgade ställning har medfört nya behov av översättning och tolkning.

Tolk- och översättarinstitutet, TÖI, bildades 1986 och har sedan sin tillkomst haft som huvuduppgift att anordna utbildning av och fortbildning för tolkar och översättare. Utbildningar ges inom högskolan, på folkhögskolor och hos studieförbund. Inom högskolan anordnar TÖI dels tolkutbildning med inriktning på konferenstolkning, kontakt- eller affärstolkning, dels översättarutbildning med olika inriktningar och av varierande längd.

Inom folkbildningen ansvarar TÖI för att det utbildas kontakttolkar på folkhögskolor och hos studieförbund. Utbildning ges på nio folkhögskolor och hos tretton studieförbundsavdelningar runt om i landet. TÖI ansvarar också för att det utbildas tolkar för döva, dövblinda och vuxendöva. Dessa utbildningar ges på sju folkhögskolor i landet. TÖI har dessutom andra uppgifter enligt sin förordning (SFS1993: 920). En av dem är att främja forskning om översättning och tolkning. En annan är att initiera och samordna lexikaliskt arbete kring språk som är aktuella i utbildningarna och att arbeta med terminologifrågor inom invandrarspråk. Det är forskningen och undervisningen inom TÖI:s högskoleverksamhet som kommer att presenteras nedan.

Översättningsvetenskap – en växande disciplin

Intresset för forskning inom översättningsvetenskap har stadigt ökat under senare år, både i Sverige och internationellt. Översättningsvetenskap, som omfattar forskning om både skriftlig och muntlig överföring av diskurs, oftast mellan olika språk, är idag en internationellt etablerad disciplin med specialiserade tidskrifter, livliga kontakter mellan forskare i olika länder och ett stort antal årliga konferenser. Området har en tydlig tvärvetenskaplig karaktär med gränssytor mot bl. a. språkvetenskap, litteraturvetenskap och kulturstudier, men också mot t.ex. kognitiv psykologi.

Möjligheterna till vidare utveckling av forskningsområdet översättningsvetenskap är mycket stora. Studiet av översättningars roll för svenska språkets utveckling diakront och synkront befinner sig än så länge bara i sin början. Nya media av olika slag använder texter som en del av kommunikationen, och dessa är ofta översättningar. Detta är ett område som ännu är föga utforskat i Sverige. Lexikografi, terminologisk vetenskap och fackspråksforskning i ett kontrastivt perspektiv är andra närliggande forskningsområden med stor potential för utveckling och direkt relevans för yrkesverksamhet som tolk och/eller översättare och för utbildningarna.

Forskningsinriktningar vid TÖI

Från mitten av 1990-talet och framåt har TÖI anställt flera lärare med forskarkompetens. Institutet har därmed börjat skapa förutsättningar för att också bedriva egen forskning, alltså inte bara främja forskning som stipuleras i förordningen. Idag finns vid TÖI ett antal lärare med aktivt intresse för forskning och med stor bredd i sina forskningsinriktningar, både ämnesmässigt och beträffande de företrädde språken.

Forskningen inom TÖI har sin styrka inom tre temaområden:

1) Översättning och tolkning av talat språk: tolkad diskurs, interaktion och tolkning, översättning av talspråkliga drag och av dialekt i skönlitteratur, mediaöversättning

Birgitta Englund Dimitrova har skrivit flera artiklar om dialekt som ett stilistiskt drag i skönlitteratur. Det empiriska materialet kommer från de småländska författarna Vilhelm Moberg och Astrid Lindgren i översättning till ryska, engelska, franska och bulgariska. Englund Dimitrova har tidigare också publicerat flera arbeten om interaktion i tolkade läkarsamtal. Hon förbereder nu ett nytt projekt, som gäller s.k.

skrivtolkning för hörselskadade, där tolkning sker från talad till skri-
ven svenska.

Även Yvonne Lindqvist och Mats Larsson har studerat återgivning
av fingerat tal i fiktionsprosa. Lindqvist har två publicerade artiklar,
där den skönlitterära översättarens strategier vad gäller översättning av
talspråksmarkörer eller specifika språkvarieteter studeras. En artikel
gäller översättning från amerikansk engelska till svenska, den andra
översättning till svenska av den specifika varieteten av franska som
talas på ön Martinique i Västindien. Att både Larsson och Lindqvist
har ett intresse för talspråksmarkörers översättning visar sig dessutom
i deras avhandlingar, förvisso publicerade vid Institutionen för nordis-
ka språk men inom området översättningsvetenskap.

2) Översättarkompetens och översättares expertkunskap

Birgitta Englund Dimitrova har just avslutat ett större projekt om hur
översättare med varierande grad av erfarenhet översätter. Materialet
hämtas från översättning från ryska till svenska. Projektet har använt
olika slag av on-line-metoder, d.v.s. metoder som registrerar översätt-
ningsprocessen medan den pågår, såsom samtidig introspektion och
datorloggning av skrivprocessen. Olika kognitiva komponenter i över-
sättningsprocessen analyseras, och jämförelser görs mellan försöks-
personer med olika erfarenhet: från språkstudier till översättare
med mångårig erfarenhet. Projektet kombinerar på ett innovativt sätt
analys av den översatta texten med analys av den process som leder
fram till texten. Projektet har avsatt ett antal artiklar, och en monografi
som publiceras på Benjamins förlag i Amsterdam. Dessutom har inom
projektet gjorts en longitudinell studie av översättarstudenters utveck-
ling, inom ramen för Morena Azbel Schmidts doktorsavhandling i
slaviska språk.

Översättarens kompetens och expertkunskap berörs även i Lind-
qvists forskning av översättarens habitus, men då med en kultursocio-
logisk infallsvinkel. Här kartläggs de sociala praktiker som urskiljer
de kompetenta översättarna från de mindre kompetenta såsom de kon-
sekreras av experter inom det specifika fält, där de är verksamma.

3) Översättning som social praktik

Yvonne Lindqvists översättningsforskning kretsar kring översättning
som social praktik. Hon studerar olika verksamhetsområden som ger
upphov till översatta texter och de specifika produkt- och produk-
tionsvillkor som gäller där. Ett viktigt led i den forskningen är att
koppla samman förhållandet mellan olika kulturer samt kontext (sam-

hället) med text och textproduktion. Forskningen leder fram till att vi bättre kan förstå och förutsäga varför översättare agerar på olika sätt i sin textproduktion, varför översatta texter har den specifika utformning som de har samt hur de översatta texterna samspelar med och påverkar både språklig och exempelvis litterär repertoar inom det svenska kulturella systemet.

Normbegreppet är nyckelbegrepp inom forskningsgrenen. I sin avhandling studerade Lindqvist högprestige- och lågprestigelitteraturens fält och översättningspraktiken där. För närvarande arbetar Lindqvist med två nya projekt. Dels studerar Lindqvist översättningspraktiken vid Det bästas bokval, d.v.s. Reader's Digest i Sverige, dels har hon just initierat ett projekt om översättningspraktiken inom den moderna kokboksgenren. Lindqvist färdigställer i dagarna en populärvetenskaplig utgåva av sin avhandling som kommer att publiceras i Ord och stilserien från Svenska språkvårdssamfundet på Hallgren & Fallgrens förlag under hösten 2005.

Dessa inriktningar, som har direkt relevans också för utbildningarna, har vuxit fram ur de anställda lärarnas och forskarnas egen kompetens och intresse. Institutet har däremot haft små möjligheter att göra särskilda prioriteringar, eftersom incitament i form av finansiering saknas. Institutet får nämligen i huvudsak anslag till grundutbildning, och bara en obetydlig årlig summa för lärares forskning.

Nationellt och internationellt forskningssamarbete

Två av TÖI:s lärare och forskare och en doktorand har fått extern finansiering av sin forskning genom det för Stockholm och Uppsala gemensamma forskningsprogrammet Översättning och tolkning som språk- och kulturmöte (1996–2001, Riksbankens jubileumsfond). TÖI har också vid Stockholms universitet ordnat ett antal nationella och internationella konferenser inom översättningsvetenskap. Den senaste, i maj 2004, var den stora internationella konferensen Critical Link 4, med inriktning på kontakttolkning och tolkning för döva/hörselskadade. Flera av institutets lärare och forskare är med i stora internationella samarbetsprojekt. Ett sådant är projektet EXPERTISE, där forskare från 8 länder förbereder en ansökan till EU inom programmet Marie Curie Research and Training Networks (6:e ramprogrammet). TÖI deltar också i det europeiska samarbetet European Masters in Conference Interpreting, där även forsknings- och utvecklingsarbete av olika slag bedrivs, t.ex. ett forskningsprojekt om tolkning till andraspråket.

Forskningsrelaterade mål för framtiden

Ett övergripande mål för institutet är att säkra en kontinuerlig forskningsorganisation – organisatoriskt, ekonomiskt och personellt. En nyckelfråga med nationellt intresse är inrättandet av en forskarutbildning i översättningsvetenskap.

Flera universitet har för närvarande översättarutbildningar på magisternivå. Vi kan alltså förvänta oss att det varje år kommer att utexamineras ett antal magistrar med inriktning på översättning i Sverige. Trots att flertalet kanske främst vill arbeta som översättare, finns här en stadigt växande grupp potentiella forskarstudenter och framtida forskare, som kan förväntas vilja forska inom översättningsvetenskap. Någon forskarutbildning som är speciellt inriktad på översättning och tolkning finns dock inte i Sverige. TÖI menar att denna fråga måste få en snar lösning, och att TÖI och Stockholms universitet vore den naturliga platsen för en sådan utbildning. TÖI:s högskoleutbildningar och SU har vid en jämförelse med andra översättarutbildningar och universitet i Sverige följande unika drag:

- TÖI och SU är det enda institut och universitet i Sverige där det finns utbildning av både tolkar och översättare
- TÖI har olika översättarutbildningar av varierande längd
- TÖI har översättarutbildningar med varierande krav på särskild behörighet
- TÖI har översättarutbildningar också från svenska
- TÖI har en egen pedagogik för översättarutbildning, där stor uppmärksamhet ägnas översättningsprocessen
- TÖI har utbildningar både för kontakttolkar och konferenstolkar
- TÖI:s lärare har erfarenhet av forskning inom översättningsvetenskap

Översättarutbildningar vid TÖI

Undervisningen vid TÖI har – liksom forskningen – utvecklats positivt under senare år. Mycket beror den positiva utvecklingen på ökningen av antalet lärare med aktivt intresse både för pedagogisk och ämnesmässig utveckling. I och med skapandet av ett ”eget” lärarkollektiv har möjligheterna för både kursutveckling, kursintegrering och kurssamverkan ökat. Ett viktigt inslag i den nuvarande kursplaneringen och kursutvecklingen är integreringen av mer teoretiskt inriktade kurser med de mer praktiskt inriktade. Framförallt kan planering och

pedagogiska tillämpningar i nuläget ske i ett mer långsiktigt perspektiv än tidigare. Nedan följer först en kort beskrivning av de tre olika typerna av översättarutbildningar som TÖI erbjuder. Därefter beskrivs TÖI:s tolkutbildningar på högskolenivå.

Översättarprogrammet (ÖS), 80 poäng

Översättarprogrammet vid TÖI är tvåårigt med inriktning på översättning från två främmande språk till svenska. Målet är att ge professionell färdighet i översättning av facktexter inom förvaltning, juridik, ekonomi och naturvetenskap/medicin, teknik eller multimedia. Programmet ger också goda insikter i teoretiska och etiska aspekter på översättning, god förmåga att analysera och arbeta med olika textgenerer, träning i att arbeta med terminologi och informationssökning, t.ex. med hjälp av datakommunikation.

Till översättarprogrammet kan studenter som har 40 poäng i de berörda källspråken och 20 poäng i svenska söka. För att de ska bli antagna krävs att de får godkänt resultat på det antagningsprov som anordnas i anslutning till kursstarten. De studenter som avslutar programmet får en Magister i översättning med inriktning på aktuellt språk eller en Magister i språk med inriktning på översättning. Programmet är uppdelat i kurser om 20 poäng med delkurser om 5 poäng vardera enligt följande:

Obligatoriska delkurser den första terminen:

- Översättningsteori 5 p
- Yrkeskunskap 5 p
- Svenskt textanalys med svensk textproduktion i ett kontrastivt perspektiv, 5 p
- Översättning källspråk I, del I, 5 p

Obligatoriska delkurser den andra terminen:

- Fackspråk och terminologi, 5 p
- Länderkunskap/realia/internationella organisationer, 5 p
- Översättning källspråk I, del II, 5 p
- Översättning källspråk II, del I, 5 p

Delkurser den tredje terminen (alternativa delkurser beroende på när examensarbete görs, både obligatoriska och valfria):

- Fackområde – en orientering, 5 p
  - Fackområde medicin – en orientering alternativt

- Fackområde juridik – en orientering
- Fackområde teknik – en orientering
- Översättning källspråk I, del III, 5 p (medicin/juridik)
- Översättning källspråk II, del II, 5 p (obligatorisk) (ekonomi)
- Översättning källspråk II, del III, 5 p (juridik)
- Examensarbete 10 poäng (avseende kandidatexamen)

(Studenter som vill sluta efter den tredje terminen skriver en 10-poängsuppsats under tredje terminen.)

Delkurser den fjärde terminen (både obligatoriska och valfria):

- Översättning källspråk I, del III, 5 p
- Översättning källspråk II, del III, 5 p
- Eget tillval, 5/10 p, t.ex. praktik eller fristående kurs
- Examensarbete 10/20 p – avseende magisterexamen (obligatorisk)

Ett viktigt mål för TÖI i framtiden är att vidareutveckla Magisterprogrammets (ÖS) uppsattsseminarier. Seminarieverksamheten bör i framtiden bedrivas på TÖI och inte som nu i de främmande språkinstitutionernas regi.

Kurs i översättning främmande språk, 40 poäng

Kurs i översättning främmande språk, 40 poäng, ingår i TÖI:s utbud av olika översättarutbildningar. Kursen har i sin nuvarande form erbjudits i följande språk: polska, japanska, kinesiska, portugisiska och nederländska.

Kursen syftar till att ge en orientering om teorier i översättning, praktisk förtrogenhet med översättning av facktexter samt en introduktion till översättning av skönlitterära texter. Tanken är att de studenter som inte kan söka in på TÖI:s magisterprogram ändå ska få en möjlighet att gå en översättarutbildning med ”sitt” språk. Kursen ingår i institutets samläsningsprojekt, vilket innebär att många av delkurserna som ingår samläses med Översättarprogrammet (jfr ovan) och Kurs i Översättning till respektive från svenska (jfr nedan).

Studenterna som söker till denna kurs ska förutom allmän behörighet ha minst 40 poäng i det aktuella språket. De kan välja om de vill översätta till eller från svenska. Tack vare samläsningen har vi möjlighet att erbjuda kursen, även om vi relativt sett har ganska få studenter. De delkurser som erbjuds är följande:

- Yrkeskunskap, 5 p
- Svensk textanalys, 5 p

- Översättningsteori, 5 p
- Länderkunskap/realia/internationella organisationer, 5 p
- Översättning I och II, 5 p
- Fackspråk och terminologi, 5 p
- Specialarbete, 5 p

Kurs i översättning till eller från svenska – individuellt språkparsbunden översättarutbildning, 40 poäng

Läsåret 2001–2002 startade den ettåriga översättarutbildningen Kurs i översättning. Kursen var tänkt som ett alternativ till TÖI:s tvååriga översättarprogram och riktade sig till studenter, som var intresserade av att gå en kortare översättarutbildning eller till studenter, som hade svenska som källspråk respektive hade källspråk som normalt inte ingick i översättarprogrammet, d.v.s. i praktiken andra källspråk än engelska, tyska, franska och spanska. Kursen var även tänkt som ett alternativ för de studenter, som inte hade möjlighet att gå TÖI:s enspråkiga, språkparsbundna översättarutbildning, eftersom språken i denna utbildning endast återkommer när det finns ett underlag för att erbjuda kursen.

Tanken bakom Kurs i översättning var att fånga upp de studenter som var intresserade av att skaffa sig en grundläggande översättarutbildning, men som av olika anledningar inte kunde gå de existerande språkparsbundna översättarutbildningarna. Utmaningen bestod i att kunna erbjuda en utbildning som studenterna upplevde som meningsfull och nyttig, trots att det enda gemensamma språket på delkurserna med praktiska översättningsövningar var svenska (som målspråk eller som källspråk) och trots att lärarna endast kunde bedöma slutprodukten (målspråk svenska) eller de strategier som studenterna tillämpat i översättningen (källspråk svenska). Som exempel på den mångfald av språk som studenterna har haft kan de aktuella språken på Kurs i översättning från svenska läsåret 2003–2004 räknas upp: engelska, tyska, franska, spanska, italienska, nederländska, ryska, polska, serbiska/kroatiska/bosniska, lettiska, estniska, ungerska, kinesiska och farsi. Ursprungligen var Kurs i översättning endast en kurs som delades upp i två riktningar: översättning till eller från svenska (läsåret 2001–2002; läsåret 2002–2003 översatte samtliga antagna studenter till svenska). Från och med läsåret 2003–2004 profilerades kursen tydligare genom att den bytte namn till Kurs i översättning till svenska/Kurs i översättning från svenska och läsåret 2004–2005 blev de två inriktningarna självständiga kurser: Kurs i översättning till svenska respektive Kurs i översättning från svenska. Nytt för läsåret 2004–2005 har också varit att delkurserna Översättning I och Svensk textanalys om vardera fem

poäng har integrerats i varandra, så att undervisningen veckovis varvas med genreanalyser och översättningsuppgifter inom den studerade genren.

I de allmänna riktlinjerna för kursen sägs att kursen ska ge en introduktion till yrkesverksamhet som översättare, med speciell inriktning mot översättning av facktexter av olika slag. Det betonas också att varje student, till skillnad från andra översättarutbildningar, arbetar med en individuell språkkombination, i vilken svenska antingen är målspråk eller källspråk, och att det i undervisningsgruppen ingår studenter med olika språkkombinationer.

Nedan följer en översikt över de delkurser som ingick i Kurs i översättning till svenska/Kurs i översättning från svenska läsåret 2004–2005.

Termin 1: Kurs i översättning 1–20 poäng

Från och till svenska, obligatoriska kurser:

- Yrkeskunskap, 5 p
- Översättningsteori, 5 p
- Översättning I, 5 p
- Svensk textanalys med svensk textproduktion i ett kontrastivt perspektiv, 5 p (KÖtill)
- Svensk textanalys i ett kontrastivt perspektiv, 5 p

Termin 2: Kurs i översättning 21–40 poäng

Till svenska, obligatoriska kurser:

- Fackspråk och terminologi, 5 p
- Översättning II, 5 p

Valbara kurser:

- Specialarbete, 5 p
- Översättning III, 5 p (IT-relaterad översättning alt. Medieöversättning alt. Skönlitterär översättning)
- Länderkunskap/realia/internationella organisationer, 5 p
- Fackområde – en orientering, 5 p
- Översättningsanalys, 5 p
- Översättningens didaktik, 5 p

Från svenska, obligatoriska kurser:

- Fackspråk och terminologi, 5 p
- Översättning II, 5 p
- Specialarbete, 5 p

Valbara kurser:

- Länderkunskap/realia/internationella organisationer, 5 p

- Fackområde – en orientering, 5 p
- Översättningsanalys, 5 p
- Översättningens didaktik, 5 p

I riktlinjerna för delkurserna med praktiska översättningsövningar (Översättning I och Översättning II) sägs att dessa delkurser ska ge studenterna insikt i översättningsprocessen samt förmåga att analysera sina egna och andras översättningar och att diskutera resultaten. De ska ge studenterna möjlighet att pröva olika arbets- och analysmodeller både självständigt och under seminarierna och uppmuntra dem att aktivt och självständigt söka material, hjälpmedel och texter. Detta görs för att förbereda studenterna på att de i princip inte kan vänta sig att lärarna ska bedöma i vilken utsträckning deras måltexter överensstämmer med deras källtexter. Arbetet på kursen är i huvudsak processinriktat. Studenterna tränas i att explicitgöra sina översättarstrategier och språkliga val i förhållande till det tänkta översättningsuppdraget. De genomför och kommenterar sina översättningar fortlöpande under terminens gång. Men för att både lärarna och studenterna ska få en uppfattning hur käll- och måltexterna förhåller sig till varandra engageras externa bedömare för att granska en av studenternas översättningar under höstterminen och en under vårterminen. På Kurs i översättning från svenska läsåret 2004–2005 var dessutom de svenska källtexterna valda med tanke på att översättningarna skulle kunna erbjudas för publicering (en folder om allergier från Apoteksbolaget respektive en broschyr från Skatteverket om att starta eget) och på så sätt utgöra studentens första verkliga uppdrag som översättare.

Tolkutbildningar vid TÖI

Tolk- och översättarinstitutet bedriver också utbildning på högskolenivå för både kontakttolkar och konferenstolkar. Tolkar arbetar med talad kommunikation mellan människor inom olika områden. Den vanligaste arbetsuppgiften för en tolk är att tolka i kontakter mellan myndigheter och enskilda personer.

Kontakttolkutbildningen, 40 poäng

För invandare och asylsökande är tolken den kommunikativa länken i kontakter med det svenska samhället. Det kallas för kontakttolkning när tolken tolkar vid besök på till exempel sjukhus, socialkontor, flyktinganläggning, polis eller i domstol. Tolken använder då olika tolkningsmetoder. Vanligast är att ett samtal tolkas konsekutivt. Med det menas att tolken tar vid när personen som talar gör uppehåll efter ett

relativt kort avsnitt eller efter replik i en dialog. En annan metod är att tolka samtidigt som talaren genom att tala med låg röst (visknings-tolkning). Tolken måste behärska både svenska och det andra tolkspråket i sådan utsträckning att han/hon obehindrat kan tolka i bägge språkriktningarna.

Utbildningen ges på Tolk- och översättarinstitutet i sådana språk som finns att läsa på högskolan. Det är en sammanhållen yrkesutbildning om 40 poäng, som läses på heltid under ett år. För att få börja utbildningen krävs grundläggande behörighet för högskolestudier samt särskild behörighet i form av högskolepoäng. Det krävs mycket goda kunskaper i svenska och det valda språket. Dessutom ska studenten klara ett antagningsprov. Under läsåret 2004–2005, när språket på kontakttolkutbildningen var arabiska, ingick följande delkurser i utbildningen:

Kurser termin 1, 1–20 poäng:

- Svenska, 3 p
- Arabiska, 3 p
- Tolkövningar med tolketik och tolkningsteknik, 8 p
- Realia med terminologi, 6 p

Kurser termin 2, 21–40 poäng:

- Svenska, 2 p
- Realia med terminologi, 8 p
- Tolkövningar med tolketik och tolkningsteknik, 10 p

Kursbevis från Tolk- och översättarinstitutet gällande Tolkutbildning i arabiska; grundläggande utbildning, 40 poäng ersätter av Kammarkollegiet föreskriven kunskapskontroll för auktorisation som tolk. Kammarkollegiet utfärdar auktorisation efter ansökan och prövning av de allmänna villkoren för auktorisation enligt tolk- och translatörsförordningen (1985:613).

Konferenstolkutbildningen, 40 poäng

Andra tolkuppsdrag än att agera länk i kontakter med det svenska samhället, kan vara att tolka vid internationella affärs- och organisationskontakter eller vid möten och sammankomster, där parterna inte har ett gemensamt språk. Tolken kan då t.ex. arbeta för EU:s institutioner, multinationella företag, fackförbund och andra organisationer som anordnar internationella möten. Detta kallas för konferenstolkning.

Konferenstolken arbetar i vanligaste fall inför en större publik. Tolkningen sker oftast via ljudanläggning samtidigt med talarens inlägg (simultantolkning). En konferenstolk skall dessutom kunna konsekutivtolka och måste behärska en anteckningsteknik som gör det möjligt att återge tal på upp till 7–8 minuter utan att avbryta talaren under dennes inlägg.

En konferenstolk arbetar som regel från två eller flera främmande språk till sitt modersmål. Denna modersmålsprincip tillämpas även inom EU. För att få arbeta som konferenstolk för EU:s institutioner krävs som regel att man kan tolka till sitt modersmål från tre av EU:s 20 officiella språk.

Konferenstolkutbildning ges i Sverige endast vid Tolks- och översättarinstitutet (TÖI) vid Stockholms universitet. Utbildningen startades i samband med Sveriges inträde i EU. Målet med utbildningen är att ge studenten sådana färdigheter i konsekutiv- och simultantolkning från två främmande språk till modersmålet att han/hon ska kunna arbeta både vid EU:s institutioner och vid andra internationella möten.

Förkunskaper och antagningsprov

Förutom grundläggande behörighet för högskolestudier, krävs minst 120 poäng i avklarade kurser varav minst 60 poäng i ett och samma ämne. Det ämnet kan med fördel vara t.ex. juridik, ekonomi eller samhällsvetenskap under förutsättning att studenten har goda språkkunskaper. Dessutom måste studenten klara ett antagningsprov.

För att studenten ska klara antagningsprovet krävs att han eller hon uppfyller förkunskaperna som angivits ovan samt behärskar sitt modersmål till fullo, det vill säga har ett rikt ordförråd, en elegant språkbehandling och uttrycker sig precist och nyanserat. Det krävs också att studenten besitter goda kunskaper i två främmande språk, det vill säga har perfekt förståelse av det talade språket med alla dess nyanser.

Antagningsprovet syftar till att bedöma huruvida studenten har de nödvändiga förutsättningarna för att tillgodogöra sig utbildningen. Provet mäter språkkunskaper, allmänbildning och förutsättningar för att utveckla tolkningsfärdighet. Vid bedömningen fästs stor betydelse vid förmågan att förstå och återge information på tolkspråken samt förmågan att formulera sig klart, obehindrat och nyanserat. Bedömningen omfattar också en värdering av studentens kunskap i aktuella sociala, ekonomiska, politiska och kulturella frågor.

Utbildningens innehåll

Utbildningen sträcker sig över ett läsår och ger 40 högskolepoäng (60 ECTS) vid godkänt slutprov. Utbildningen innebär heltidsstudier som utöver själva undervisningstiden förutsätter omfattande förberedelsearbete.

De schemalagda lektionerna omfattar både teori och praktiska tolk-övningar. Övningarna kompletteras med t.ex. anteckningsteknik, minnesträning, muntlig framställning och talteknik. Någon språkundervisning ges inte. Kursen omfattar följande delkurser:

Kurser termin 1, 1–20 poäng:

- Lätt konsekutiv tolkning, 5 p
- Lätt simultantolkning, 5 p
- Medelsvår konsekutiv tolkning, 5 p
- Medelsvår simultantolkning, 5 p

Kurser termin 2, 21–40 poäng:

- Svår konsekutiv tolkning, 5 p
- Svår simultantolkning, 5 p
- EU-kunskap och internationella organisationer; 5 p
- Fackkunskap och terminologi, 5 p

Auktorisation

Auktorisation av kontakttolkar och översättare sker hos Kammarkollegiet som anordnar muntliga och skriftliga prov samt prövar lämplighet etc. Utbildningsbevis från grundläggande tolkutbildning vid universitetet ersätter deltagande i Kammarkollegiets kunskapsprov för auktorisation som tolk (jfr avsnitt om kontakttolkutbildningen).

Auktoriserade tolkar kan få bevis om speciell kompetens som rättstolk eller sjukvårdstolk efter särskilda prov hos Kammarkollegiet. I dagsläget finns ingen auktorisation för konferenstolkar. Men TÖI ingår i ett nätverk av framstående Europeiska universitet som enats kring en gemensam kvalitetsstandard för konferenstolkutbildning på ”post-graduate” nivå. Studerande på dessa utbildningar får ett särskilt intyg om att kursen uppfyller de krav som gäller för vad som kallas European Masters in Conference Interpreting. TÖI:s konferenstolkutbildning står sig mycket bra vid internationell jämförelse. Av resultaten från den utvärdering av existerande tolkutbildningar som AIIC (Associa-

tion Internationale des Interprètes de Conference) genomfört i år, ligger än en gång TÖI:s konferenstolkutbildning i täten.

Avslutning

Den här framställningen har gällt forskningen vid TÖI samt de olika typerna av översättar- och tolkutbildningar som TÖI bedriver på högskolenivå. TÖI arbetar också för närvarande aktivt med Bolognaprocessen och har all anledning att se framtiden an med tillförsikt. Tolkning och översättning är nu mer än någonsin Europas gemensamma språk.

Författarna är samtliga verksamma vid Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet.

Inbjudan till ASLA:s höstsymposium 2005 i Växjö 10–11 november

Andra utskick

**ASLA:s höstsymposium
Växjö, 10 – 11 november 2005**

***Språkforskning på didaktisk
grund***

ASLA:s höstsymposium 2005 rör forskning om undervisning i språk. Språket, som är föremål för lärandet, kan vara modersmål, andraspråk eller främmande språk. Forskningen kan gälla såväl det talade som det skrivna språket. Den gemensamma nämnaren är att språket och språkutvecklingen belyses ur ett lärandeperspektiv.

Närmare upplysningar om symposiet finns på webbplatsen:
www.hum.vxu.se/forskn/konferens/ASLA2005.

Anmälan görs elektroniskt via formulär på webbplatsen. Sista dag för anmälan och för insändande av abstract är den 15 augusti.

Kontaktperson:

Eva Larsson Ringqvist, tel. 0470-70 85 37

e-post: ASLA@hum.vxu.se

KALENDARIUM

10–15 juli Riva del Garda, Italien	The 9th international pragmatics conference Tema: Pragmatics and philosophy http://webhost.ua.ac.be/tisp/
24–29 juli Madison, USA	The 14th World congress of applied linguistics, AILA 2005 Tema: The future is now www.aila2005.org/englishmenu.html
17–22 juli Sydney, Australien	International systemic functional congress, ISFC 32 Tema: Discourses of hope – peace, reconciliation, learning and change www.asfla.org.au/isfc2005/home.html
1–3 september Helsingfors	Bi- and multilingual universities – challenges and future prospects http://rivendell.avoin.helsinki.fi:8084/congress/ bilingual2005/index.asp
16–17 september Uppsala	OFTI 23 (Områdesgruppen för studier av tal- språksinteraktion) Tema: KAOS: kommunikativt avvikande oroande sekvenser www.romanska.uu.se/OFTI23/
14–15 oktober Örebro	Tjugoåttonde sammankomsten för Svenskans be- skrivning Tema: Svenska i utbildning www.oru.se/hum/svebe2005
14–15 oktober Göteborg	Språket och kunskapen – att lära på sitt andra- språk i skola och högskola http://svenska.gu.se/isa/
10–11 november Växjö	ASLA-symposiet 2005 Tema: Språkforskning på didaktisk grund www.hum.vxu.se/forskn/konferens/ASLA2005

ASSOCIATION SUEDOISE DE LINGUISTIQUE
APPLIQUE (ASLA)

Svenska föreningen för tillämpad språkvetenskap

Anvisningar för bidrag till ASLA-
INFORMATION (pappersversionen)

Sidstorlek, marginaler

Vänster- och högermarginal samt upptill: 3 cm; nedtill 3,5 cm (Alltså mindre marginaler än i detta exempel). Använd rak höger- och vänstermarginal och avstava när så behövs så att raderna blir någorlunda jämnfyllda.

Huvudet på artikeln

Se följande exempel:

Anna Andersson
Bästa institutionen
Stadens universitet

Omfång

Skriv 5–20 direkt kopierbara sidor. (Skicka alltså helst texten på papper eftersom stilen kan förvanskas om texten endast skickas elektroniskt. Principen är att texten ska vara tryckfärdig.)

Stilsort

För den löpande texten väljs rak stil. Tänk på att texten ska förminskas. Detta är skrivet i Times New Roman 14. Välj om möjligt samma eller liknande.

Radavstånd

Enkelt eller motsvarande.

Nytt stycke

Markeras med indrag (0,5).

Rubriker

Mellanrubriker skrivs i 16 punkter (ej fet) samt extra avstånd till texten före och efter. Huvudrubriken skrivs i större stil, 20 eller 22 punkter. Allt i samma typsnitt som den löpande texten.

Sidnumrering

Görs med blyerts på baksidan av arken.

Noter

Numreras löpande med upphöjd siffra samt placeras på samma sida eller skrivs ut efter hela texten, före litteraturförteckningen.

Källhänvisningar

Inuti texten hänvisas till källan med namn, årtal och sida inom parentes: (Halliday 1978:37).

Litteraturförteckning

Under rubriken Litteratur anges källorna enligt följande, gärna med så kallat hängande indrag (0,5).

Halliday, M.A.K., 1978: Languages as social semiotic. The social interpretation of language and meaning. London.

Gunnarsson, B.-L., 1999: Texten i och för organisationen. I: Samtal och språkanvändning i professionerna. Utg. Linell, P., L. Ahrenberg & L. Jönsson. (ASLA:s Skriftserie 11.) Uppsala. S. 65–86.